

crkveno-latinski jezik), dokazivali su tu neispravnost i stilom (svi su dekreti, navodno iz raznih vijekova, pisani istim stilom i istim rječnikom, tako da ih je jedna ruka pisala), i konačno u tim dokumentima se nije mogla naći nikakva pretstava konkretnih prilika i odnosa onoga vremena na koje su se oni odnosili. A u koliko ima konkretnih odnosa, ti su konkretni odnosi bili u tadašnje vrijeme drukčiji nego što je navođeno u tim dokumentima, čak su lica na vlasti bila u to vrijeme druga, nego što je u dokumentima navođeno. Dokazi o neispravnosti ovih dokumenata rimske crkve bili su tako jaki, da je Rim brzo napustio svako dokazivanje njihove ispravnosti (Preger II., str. 458).

Slika vjerskog i crkvenog života prvih stoljeća kršćanstva je vrlo privlačna. Kao što možemo mi danas kod posjete nekih katakomba ustanoviti onu bratsku jednakost prvih kršćana u jednakosti svih grobova prvih vjekova, da bi se bogataški i plemićski grobovi počeli odvajati od ostalih, tek u trećem vijeku, kad više nije bilo opasno biti kršćanin i kad su novi kršćani bogataši i patriciji rimski unosili u kršćanstvo i svoje staleške povlastice i na istaknutim mjestima katakomba dobivali mramorne grobove, posebne kapele i grobnice, dok su obični kršćani ostajali u svojim zemljanim priklijetima, jedan do drugoga i jedan iznad drugoga u dugim uskim i visokim hodnicima, — tako su i pisci centurija mogli da ustanove, da je crkva prvih vjekova bila demokratska, da su općine crkvene imale sve jednaka prava, da je svaka općina birala sebi učitelja. U težim slučajevima sporova odlučivali su sinodi. Kad se negdje daleko pojavio ugledniji učitelj, općine su se njemu obraćale, tražeći savjeta. Kao najstarija u Italiji, rimska crkva uživa poseban ugled, ali nikakvo prvenstvo. Tek u četvrtom i petom stoljeću počinju rimski patrijarsi da preotimaju vlast nad svim ostalim crkvama. Između patrijarha stvara se neki rang,